

Vivian Cook – David Singleton: Key Topics in Second Language Acquisition

(Multilingual Matters, 2014, 168 pp.)

Vivian Cook és David Singleton könyvükben 8 fejezetben ismertetik a második nyelvelsajátítással kapcsolatos nézeteket és kutatási eredményeket, kezdve attól, hogyan kapcsolódnak össze a nyelvek az agyban egészen addig, hogy az attitűd és a motiváció hogyan befolyásolja a nyelvelsajátítást.

Az első fejezetben (*How Do Different Languages Connect in Our Minds?*) megadják a kétnyelvű nyelvhasználó jellemzőit a különböző nézetekkel egybevetve. Fontosnak tartják megkülönböztetni az L2 tanulót az L2 használatól: az első az, aki a nyelvelsajátítás folyamatában van, a második pedig már használja is a második nyelvet. A legtöbb ember azonban mindkét kategóriába belesik.

A fejezet kitér arra is, hogy miben mások a kétnyelvűek az egynyelvűekhez viszonyítva: másképpen gondolkodnak a világról, jobb a nyelvérzékük, továbbá első nyelvüket is másképp beszélik, mint az egynyelvűek.

Weinreich felosztása (I.m.) szerint háromféleképpen kapcsolódhatnak össze a nyelvek az agyban:

1. koordináltan: a nyelvek között nincs kapcsolat, szeparáltan vannak jelen az agyban,
2. összekapcsolódva: a nyelvek között van egy átjáró,

3. alárendelve: a második nyelv szoros összeköttetésben van az első nyelvvel fordítási ekvivalensek által.

A mai nézetek között a legkedveltebb a kontinuum elmélet, amely megkülönbözteti a teljes szeparációt, az interkonnekciót és a teljes integrációt a nyelvek kapcsolatában (I.m.). Azonban Cook és Singleton szerint nem lehet a két szélső szintről beszélni, hiszen senki nem képes a két nyelvet teljesen elkülöníteni.

A második fejezet (*Is There a Best Age for Learning a Second Language?*) az életkor és a második nyelvelsajátítással kapcsolatos hiedelmeket veszi górcső alá, úgy, mint a kritikus periódus-hipotézis, vagy a nézet, mely szerint gyerekkorban könnyebb nyelvet tanulni, felnőtt korban pedig már szinte lehetetlen. A szerzők ezt is megcáfolják: nagyon sok felnőtt tudott magas szinten idegen nyelvet elsajátítani, továbbá voltak olyan gyerekek is, akiknél a nyelvelsajátítás sikertelen volt. Ha megvan a motiváció, akkor bármilyen életkorban jó eredményeket lehet elérni a nyelvtanulás során. Ahogy David Singleton írja: „*Age is no excuse!*”.

A 3., 4., 5. fejezetben (*How Do People Acquire the Words of a Second Language?; How Important is Grammar in Acquiring and Using a Second Language?; How Do People Learn to Write in a Second Language?*) a nyelvelsajátítás három szintjeiről olvashatunk: szókincs, nyelvtan és írás. Mindhárom esetben az első nyelv valamilyen módon hatással lesz a második nyelvre, sőt

befolyásolhatja az említett szintek elsajátításának folyamatát. A szókincs esetében a nyelvtanulók kapcsolatot keresnek az első és második nyelv szavai között hangzás és a szavak formája alapján. Kétféle stratégiát alkalmazhatnak: a mnemonikus stratégiákat és a kontextus-alapú stratégiát. A mnemonikus stratégiák közé tartozik a memorizáció (szólista tanulása, folytonos ismétléssel), az új szavak összekapcsolása olyan szavakkal, amelyeket már ismernek, illetve a kulcsszó technika, amely során a tanuló mentális képet készít olyan már tanult szavakról, amelyek kapcsolódnak az új szóhoz. A mnemonikus stratégiákkal tehát mentális és verbális asszociációkon keresztül tanulhatók a szavak. A kontextus-alapú tanulásnál a tanuló figyelme nem a tanulásra irányul, hanem a szavak és a nyelv használatára.

Alapvető nyelvtani tudás nélkül nem lehet beszélni és megérteni egy idegen nyelv mondatait – írja Cook. Három tényezőt sorol fel, amelyek a legkiemelkedőbb szerepet kapják a nyelvtanulásában: a szórend, a szavak formájának változásai és a nyelvtani rendszer. Az SLA kutatók abból a feltételezésből indultak ki, hogy a gyerekeknek a nyelvi fejlődés minden szintjén van egy belső mentális nyelvtanuk, amelyet egyedül építenek fel. A kutatók köztes nyelvtannak nevezték el ezt a mentális nyelvtant, amelyhez három komponenst társítottak: az első nyelv nyelvtanát, amely összekapcsolódik a második nyelv nyelvtanával, har-

madik komponensként pedig más befolyásoló tényezőket állapítottak meg, mint pl. az iskolai tanítást. Az első és második nyelv nyelvtana soha nem egymástól függetlenül működik. Amint elkezdődik a második nyelv elsajátítása, az első nyelv grammatikája sem lesz már ugyanolyan, mint előtte, mert az új nyelvtan hatni kezd rá.

Az írás elsajátításában az egyik legfontosabb tényező az írásrendszer milyensége. Két fő írásrendszer típust különböztet meg a könyv:

1. hangalapú: a szimbólumok a beszéd hangjaihoz kapcsolódnak (szillabikus [pl. japán kana], konzonáns [pl. arab, perzsa], alfabetikus [pl. spanyol])
2. jelentésalapú: a szimbólumok jelentésekhez kötődnek (karakteralapú: kínai, japán kandzsi).

Az írásrendszerek különbözősége a világról való felfogásunkat is tükrözi, pl. az írás iránya azt is jelképezi, hogyan fogadjuk be a világból jövő ingereket, hogyan észleljük azokat (I.m.).

A betű-hang megfeleltetési szabályok okozhatják a másik nehézséget az írás elsajátítása során, ugyanis vannak rendszerek, ahol egy az egyhez megfeleltetés van (ezek a „sekély” ortográfiájú nyelvek), viszont vannak rendszerek, ahol nem ennyire egyértelmű a betű és hang közötti kapcsolat (ezek a „mély” ortográfiájú nyelvek). A nyelvtanulók hibái is gyakran a megfeleltetési szabályok miatt történnek, ugyanis

ha az első nyelvük sekély vagy mély ortográfiájú, a másik pedig az ellenkezője, akkor hibák fordulhatnak elő az írás során (I.m.).

A hatodik fejezet (*How Do Attitude and Motivation Help in Learning a Second Language?*) az attitűdök és a motiváció nyelvelsajátításban betöltött szerepéről szól. Az attitűd tartalmazza azokat az elképzeléseket, amelyeket az adott személy a nyelv és kultúra viszonylatában felsorakoztat magában, míg a motiváció (Gardner fogalma szerint) azt a késztetést jelenti, hogy adott személy meg akar tanulni egy nyelvet, és a nyelvtanulás során szerzett sikerélmény elégedetté teszi. A fejezet felsorolja és kifejti a motivációval kapcsolatos különböző nézeteket is (Schumann, Gardner, Dörnyei elméletei stb.).

A hetedik fejezetben (*How Useful is Second Language Acquisition Research for Language Teaching?*) a nyelvtanítás szerepéről esik szó, illetve arról, hogy a módszertan megalkotásában nagy segítséget nyújthatnak az SLA kutatások.

Az utolsó fejezet (*What are the Goals of Language Teaching?*) azzal zárja le a könyvet, hogy felállítja De Swaan alapján a nyelvek hierarchiáját és az L2 használók csoportjait írja körül. 6 + 1 csoportot különböztetnek meg:

- 1) emberek, akik többnyelvű közösségek tagjai (szükségük van egy központi nyelvre, hogy az emberekkel kommunikálhassanak)
- 2) emberek, akik kulturális örökségüket viszik tovább (Angliá-

ban ezt közösségi nyelveknek (community languages) hívják, míg Amerikában öröklött nyelveknek (heritage languages)

- 3) rövid távú látogatás egy másik országban
- 4) emberek, akik az L2-öt partnerükkel, barátaikkal vagy gyermekeikkel használják
- 5) emberek, akik az L2-öt specifikus feladatokra használják
- 6) emberek, akik az L2-öt szélesebb körű feladatokra használják

+ 1: osztálytermi nyelvtanulók.

A legtöbb L2 használó vagy tanuló az anyanyelvi beszélőkhöz hasonlóan vagy ugyanúgy szeretné a nyelvet birtokolni, holott nem lehet igazán megállapítani, milyen az ideális anyanyelvi beszélő – ha egyáltalán létezik olyan. A könyv azzal zárul, hogy a kutatóknak az L2 tanulókat nem az anyanyelvi beszélőkkel, azok kompetenciájával kellene összehasonlítaniuk, hanem a sikeres L2 használókkal.

Vivian Cook és David Singleton könyve pontos és részletes áttekintést nyújt a második nyelvelsajátításról, mindezt olvasmányos módon, így nemcsak egyetemi hallgatók vagy kutatók, hanem a téma iránt érdeklődők is nyugodtan vegyék kézbe.

MAGASHÁZI VIRÁG